

Posudek bakalářské práce

vedoucí práce   oponent

Autor: Illia Semenenko	Číslo studenta: 54655850
Název práce: “I will lead the army on water and on land.” Torawds the possible Origins of the Pharaonic Red Sea Navigation “Povedu armádu po vodě i po zemi.” K možnému původu faraonské námořní plavby v Rudém moři”	
Rozsah: 58 stran celkem, z toho: 46 stran textu, 9 stran bibliografie, 1 strana příloh	
Posudek vypracoval: doc. PhDr. Hana Vymazalová, Ph.D.	

Stručné souhrnné hodnocení práce

(Téma, členění, logická návaznost myšlenek a/nebo argumentace, kritický přístup k předmětu práce)

Předložená bakalářská práce s názvem *“I will lead the army on water and on land.” Torawds the possible Origins of the Pharaonic Red Sea Navigation* se věnuje zkoumání dochovaných dokladů o výpravách do země Punt v období Staré říše. Cílem práce je shromáždit prameny z královského kontextu podle autorem stanovených kritérií a poté popsat počátky a vývoj námořních kontaktů mezi Egyptem a Puntem ve sledovaném období. Ačkoli téma práce ne zcela odpovídá zadanému názvu, autor v úvodu dostatečně objasňuje důvody užšího vymezení tématu.

Autor vychází z předchozích publikovaných prací a prokazuje orientaci ve zvoleném tématu. Práci rozčlenil do dvou hlavních celků odrážejících chronologický rámeček, čímž chtěla zdůraznit vývoj v rámci Staré říše. Velmi malé množství pramenů však může zkreslovat jeho závěry, jak sám připouští v závěrečné kapitole. Autor se nebojí vyjadřovat i své vlastní názory a myšlenky. Jeho závěry zahrnují také přehledovou tabulku zdrojů.

Autor ve své práci formuloval konkrétní otázky, prokázal znalost dané problematiky a prezentoval téma relativně systematicky a uceleně. Svě myšlenky formuloval srozumitelně, využíval dostupnou odbornou literaturu, kterou byl schopen kriticky zhodnotit a kterou až na drobné nedostatky řádně citoval.

Práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

I. Formální kritéria

	výborně	velmi dobře	dobře	dostatečně	nedostatečně
Vědecký aparát					
Jednotnost citací, bibliografie a poznámkového aparátu	☒	☐	☐	☐	☐
Citování použitých cizích myšlenek (dobrá vědecká praxe)	☐	☒	☐	☐	☐
Formální stavba práce					
Obsahové členění	☐	☒	☐	☐	☐
Formální členění (Obsah, nadpisy apod.)	☒	☐	☐	☐	☐
Popisky k tabulkám a obrázkům	☒	☐	☐	☐	☐
Jazyk					
Stručnost a srozumitelnost	☒	☐	☐	☐	☐
Ortografie, gramatika, diakritika	☐	☒	☐	☐	☐
Odborná terminologie	☒	☐	☐	☐	☐
Vzhled a přehlednost					
Layout, písmo	☒	☐	☐	☐	☐
Výběr a kvalita obrázků a dalších příloh (včetně tabulek a grafů)	☒	☐	☐	☐	☐

Komentář k formální stránce práce

Členění předložené bakalářské práce do kapitol je zřejmé, avšak jednotlivé části ne vždy zcela odpovídají obsahem názvu. Autor mohl zvážit členění do více sekcí jednotlivých kapitol, které by na sebe lépe navazovaly. Např. součástí kapitoly 2.2 je i shrnutí sekcí 2.1 a 2.2, které tedy mohlo spíše tvořit samostatnou sekci kapitoly; v kapitole 3.2 věnované 5. dynastii a Sahureově vládě je celá první strana věnována 4. dynastii a tato pasáž mohla tvořit jednu ze sekcí kapitoly 2. Přehlednější by se zdálo také členění textu podle jednotlivých zdrojů a jejich typů (textové, archeologické a ikonografické), jež autor navíc čísluje – tedy vytvoření katalogu zdrojů a jejich následné zhodnocení v rámci kapitol. Autorova volba formy práce však jistě vychází také z konzultací se školitelem a zřejmě i ze snahy odrazit ve členění práce chronologické fáze, kterým se věnuje ve svém závěru.

Odkazy na literaturu v poznámkách pod čarou jsou užívány vhodně a dodržují jednotnou formu. Na několika místech textu chybějí odkazy na použitou literaturu, kde by je bylo možné očekávat, např. s. 2 první odstavce (Lehner, Tallet), s. 2 druhý odstavce (Levant and the Near East), s. 10 třetí odstavce (pEbers a *medja*-people), s. 19 v druhém odstavci (Fakhry a Middle Kingdom dating) a třetím odstavci (konstrukční fáze), s. 20 první odstavce (Edel), s. 21 první odstavce (Hatšepsut, zahrada v blízkosti chrámu) a druhý odstavce (doklady z Wádí el-Jarf), s. 26–27 velká část odstavce s popisem galerií ve Wádí el-Jarf je zcela bez odkazů, s. 30–31 dva odstavce s popisem přístavu téměř bez odkazů, s. 31–32 zmiňuje několik interpretací „some scholars“, ale bez příslušných odkazů, stejně tak na s. 39 (druhá věta), s. 40 (délka Džedkareovy vlády), a podobně.

Popisky k obrázkům jsou jednotné a uvádějí i zdroje ilustrací. Ilustrace jsou vhodně zvolené a dobře dokreslují a doplňují textovou část práce.

Poněkud nejednotné je citování staroegyptských písemných pramenů, kdy se někdy text objevuje pouze v transliteraci bez překladu (např. s. 7), jindy jen v překladu bez transliterace (např. s. 13, s. 42) a jindy jak v transliteraci, tak i v překladu (např. s. 20, atp.).

Po formální stránce se v práci objevují drobné nedokonalosti a nejednotnosti, kterým by bylo možné předejít pečlivější editační kontrolou, např. 19th century / Nineteenth century (s. 1), chybně uvedená dynastie (s. 34), Sahure / Sahura (s. 38 pozn. 164), nepřesnost na s. 43 (Pepi II. ve skutečnosti nebyl posledním panovníkem 6. dynastie), chyba z nepozornosti na s. 8 (Tetiho Texty pyramid byly vytesány na stěnách nikoli na stropě, atp. Také Tabulka 1 by zasloužila pečlivější editorskou kontrolu, jelikož některé části textu jsou v transliteračním fontu, zatímco jiné části omylem nikoli.

Za hlubší pozornost by stála také kontrola anglického textu, příležitostně je možné zachytit také chybějící mezery mezi slovy (s. 2), menší gramatické chyby (např. s. 4 „many sources does not have...“, s. 11 „the branches ... is covered“, atp.) či drobná opomenutí. Je však třeba rozhodně ocenit, že autor předkládá práci v cizím jazyce, čímž zvyšuje potenciál k dalšímu rozvoji. Zároveň tím prokazuje schopnost pracovat v mezinárodním kontextu, a to již v této fázi studia.

II. Obsahové hodnocení

	výborně	velmi dobře	dobře	dostatečně	nedostatečně
Struktura a členění práce					
Přehled předchozího bádání (popř. teoretické pozadí)	☐	☒	☐	☐	☐
Logická struktura textu a jeho provázanost	☒	☐	☐	☐	☐
Preciznost argumentace	☐	☒	☐	☐	☐
Práce s literaturou					
Rešerše a výběr odborné literatury	☐	☒	☐	☐	☐
Zohlednění relevantní literatury v argumentaci	☒	☐	☐	☐	☐
Kritické zhodnocení odborné literatury	☒	☐	☐	☐	☐
Metodologie					
Formulace otázek a hypotéz	☒	☐	☐	☐	☐
Výběr pramenů	☒	☐	☐	☐	☐
Transparentnost kritérií výběru pramenů	☒	☐	☐	☐	☐
Přiznání možností a hranic práce s materiálem	☒	☐	☐	☐	☐
Výsledky					
Jasná stavba hypotéz	☐	☒	☐	☐	☐
Zdůvodnění hypotéz	☐	☒	☐	☐	☐
Začlenění do stavu bádání	☒	☐	☐	☐	☐

Komentář k obsahovému hodnocení

Téma předložené práce odpovídá rozsahu bakalářské práce, její struktura je celkem srozumitelná a logicky uspořádaná, i když práce mohla být formálně trochu jinak členěna (viz výše).

První, úvodní část práce (*General introductory remarks*) přináší jak trochu obecně znějící úvod, kde se autor pokouší nastínit vnímání staroegyptské kultury jakožto exotické země v dřívějších dobách (19. století) a proměnu tohoto vnímání v posledních desetiletích. Autor mohl do své diskuse zahrnout také

skutečnost, že raný evropský zájem o tuto civilizaci v minulých stoletích byl poháněn také skutečností, že jde o „biblickou krajinu“.

Tento úvod také velice stručně naznačuje nerovnoměrnost v dosavadním bádání v tématu zahraničních kontaktů ve Staré říši, avšak nepředstavuje jej více uceleně. V této části autor opominul zmínit některé zásadní publikace, např. v souvislosti s kontakty k Předovýchodními oblastmi práci K. Sowady (*Egypt in the Near Eastern Mediterranean during the Old Kingdom*, OBO 237, Fribourg: Academic Press, 2009) a zejména pak nedávno vydanou práci J. Coopera (*Toponymy on the Periphery: Placenames of the Eastern Desert, Red Sea, and South Sinai in Egyptian Documents from the Early Dynastic until the End of the New Kingdom*, PdÄ 39, Leiden: Brill, 2020), která je tematicky nesmírně relevantní pro předloženou bakalářskou práci (zejména kapitoly 4.1 *Egypt's gateway to the Red Sea: Harbour sites in the eastern desert*, 4.2 *Egyptians and the Red Sea*, 4.3 *The Archaeology of the southern Red Sea*, a rovněž Excursus 1 *Diagnostic resources and the archaeology of Punt*, jež se mimo jiné zabývá také celou řadou produktů z této země pocházejících, včetně kadidla.

V další části autor představuje dva hlavní cíle své práce, a to 1) definovat relevantní zdroje, 2) zhodnotit na jejich základě počátek a vývoj kontaktů mezi Egyptem a zemí Punt v období Staré říše. Autor srozumitelně popisuje nastavení kritérií pro bod 1).

Sekce *Incense and its significance for ancient Egyptian civilization* se zaměřuje na jednotlivé typy produktů, které zahrnujeme do kategorie „kadidlo“. Autor různé typy produktů podrobně představuje a diskutuje o jejich identifikaci. Mohl však čerpat také z Cooperovy výše zmíněné publikace, popř. konzultovat práce např. Renaty Germer nebo Lisy Maniche ohledně identifikace rostlin ve staroegyptských pramenech s podrobnější diskusí k jednotlivým egyptským názvům. Za pozornost jistě stojí i nedávná publikace prezentující chemické analýzy (mnohem pozdějšího) balzamovacího depozitu z výzkumu R. B. Husseina, jež prokázala identifikaci *ḥntjw* jako směsi rostlinných olejů a zvířecího tuku (Rageot et al., „Biomolecular analyses enable new insights into ancient Egyptian embalming“, *Nature* 614, 2023, 287–293).

Na s. 7 autor uvádí, že „The earliest major occurrences of the term *sntj* are found in the Pyramid Texts... They are the testimony of the earliest religious ceremonies and rituals connected to the royal mortuary cult...“, tato tvrzení jsou však zcela nepřesná, neboť doklady o využívání kadidla v rámci zádušních kultů jsou doloženy již v abúsírských papyrových archivech, kde se v seznamech chrámového inventáře objevují nejen kadidelnice, ale také kuličky kadidla uložené ve skřínkách v zapečetěných skladech. V nekrálovském kontextu se kadidlo objevuje v obětních seznamech na stélách a hrobkách, které autor snad nezmiňuje vzhledem ke svému zaměření na královské prameny, avšak v obecném úvodu ke kadidlu by bylo možné i zdroje z nekrálovské sféry stručně zmínit.

Kapitola 2 zahrnuje dvě části, a to 2.1 *Reign of Snefru...* věnovanou mimo jiné dokladům z tzv. „lower temple“, jehož funkce je dosud nejasná. Autor popisuje vývoj a stavební fáze této památky a také

různé interpretace odborníků ohledně její funkce; za zmínku by zde stály práce F. Arnolda pojednávající o zahradě v okolí chrámu (*Dahschur IV. Tempelanlagen im Tal der Knickpyramide*, AV 133, Wiesbaden: Harrassowitz 2021).

Kapitola 2.2 je věnovaná *Chufuově vládě*, kde autor podrobně pojednává o dokladech z oblasti přístavů na pobřeží Rudého moře a prokazuje hlubokou znalost a zájem o tuto problematiku. Autor pracuje i s nedávno vydanými publikacemi, až na několik drobných opomenutí, jež se však týkají témat spíše okrajového významu v rámci této práce.

Z pohledu formálního členění kapitoly počáteční 1,5 strany s úvodem k významu Rudého moře snad mohly být součástí úvodu a metodologie. Pasáž týkající se *Menat Khufu* odkazuje na pohřebiště Střední říše v Bení Hassanu, snad by však za zmínku v diskusi v tomto kontextu stála také staroříšská pohřebiště v této oblasti, jež by i přes omezené dochované doklady mohla být k tématu relevantní. K *Menat Khufu* autor mohl využít i diskusi v M. I. Khaled– H. Vymazalová, „The funerary domain *mn^t*, new evidence from the Fifth Dynasty“, in: V. G. Callender et al. (eds.), *Times, Signs and Pyramids*, Prague: Charles University in Prague, 2011, 191–200.

Zmínka o „French scholars“ v následujícím odstavci by zasloužila bližší upřesnění. Podrobnější přehled dějin výzkumu, který autor uvádí v této kapitole pro lokalitu Wádí el-Jarf, je velice přínosný, ale není součástí ostatních kapitol věnovaných ostatním pramenům, a práce proto působí mírně nevyváženě. V odkazu na publikace papyrů z Wádí el-Jarf autor mohl zmínit také publikaci druhé části textů P. Tallet, *Les papyrus de la mer Rouge II. Le 'journal de Dedi' et autres fragments des journaux de bord (Papyrus Jarf C, D, E, F, Aa)*, MIFAO 145, Le Caire: Institut français d'archéologie orientale, 2021, popřípadě přehledový článek 'Les papyrus de Chéops découverts au ouadi el-Jarf', in: P. Collombert – P. Tallet (eds.), *Les archives administratives de l'Ancien Empire*, Orient & Méditerranée 37, Leuven: Peeters, 2021, 147–180.

Kapitolu 3 autor věnuje dokladům z 5. a 6. dynastie. V první řadě uvádí doklady z Palermské desky a konfrontuje je s ikonografickými doklady z Abúsíru. Ve druhém oddílu 3.2 *Reign of Djedkare Isesi and the 6th Dynasty* mohlo být přínosné čerpat také z části disertační práce M. Megaheda, zejména z jeho kapitoly II, která shromažďuje prameny dochované z Džedkareovy vlády a zmiňuje o doklady o cestách na Sinaj a k Rudému včetně např. fragmentu reliéfu se jménem Puntu (s. 53).

Závěrečná kapitola 4 *Conclusions* nenabízí shrnutí bádání z předchozích kapitol, avšak autor zde zřejmě předestírá některé vlastní myšlenky a závěry, jež z nich mají vyplývat. Text je zde pojatý poněkud obecně, takže místy působí dojmem, že jej autor mohl sepsat i bez předchozích kapitol. Zdá se tedy škoda, že zde uvedená obecně znějící tvrzení autor dále nerozvinul odkazy na konkrétní výsledky z předchozích kapitol, jimiž by jim dodal na váze.

Autor při komplexním zhodnocení zachází ve svých interpretacích i za rámec předložených dokladů, což svědčí o jeho vlastním badatelském potenciálu, avšak konkrétnější a podrobnější argumentace vedoucí k těmto interpretacím by byla přínosem. Autor také předeštlá možné další směřování výzkumu.

Autor práce k tématu přistoupil zodpovědně, při zpracování tématu využíval až na drobná opomenutí dostupnou literaturu, prokázal schopnost orientovat se v tématu, rozvrhnout logickou strukturu práce, patřičně používat a citovat dostupnou odbornou literaturu a rovněž schopnost i odvahy formulovat vlastní myšlenky.

Celkový závěr: Práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

Hodnocení: Výborně¹

Datum 31.8.2023

Podpis

---

¹ Škála: výborně – velmi dobře – dobře – neprospěl